

Finansdepartementet
Postboks 8008 - Dep.
0030 OSLO

Deres ref.
06/6207 FM TMe

Deres brev
15.02.2008

Vår ref.
2008/00138 FNH/SD
2008/00030-1 Spbf

Dato
15.05.08

Høringsuttalelse – utkast til lovbestemmelser om finansinstitusjoners navnebruk

Det vises til Finansdepartementets brev 15.02.08 om ovennevnte. FNH og Sparebankforeningen vil med dette avgi felles høringsuttalelse. Derved følger vi opp tidligere felles merknader avgitt i et notat 01.03.07 til Kredittilsynet, hvor det var vedlagt et problemnotat om de rettslige rammene for finansinstitusjoners navnebruk (vedlegg 3).

Utfallet av denne lovsaken vil ha stor betydning for mange bedrifter og konsern/grupperinger i finansnæringen. Flere av disse har varslet at de vil avgi separate uttalelser for å supplere synspunktene i fellesuttalelsen.

Hovedsynspunkter

Finansdepartementet har sendt på høring et lovforslag som vil pålegge banker, forsikringsselskaper og andre finansinstitusjoner svært strenge regler for institusjonenes navnebruk. Tilsvarende regler finnes ikke for andre typer næringsvirksomhet. Forslaget vil pålegge finansinstitusjonene å anvende sitt formelle foretaksnavn i enhver sammenheng. Det skal riktignok fortsatt være tillatt å bruke sekundære forretningskjennetegn, men da utelukkende som tillegg til foretaksnavnet. Departementet vil dessuten forby bruk av ord som "bank" og "forsikring" i alle andre betegnelser enn foretaksnavnet. Videre vil departementet kreve en strengt "monolittisk" navnestruktur for alle foretak som inngår i et finanskonsern. Dagens lovordning som fastslår at konserntilhørigheten kan fremgå av et tillegg til foretaksnavnet, skal m.a.o. ikke lenger gjelde.

Departementets forslag følger derved en ren forbudslinje, som er strengere enn det strengeste av de alternativer som ble skissert av Kredittilsynet under saksforberedelsen for ett år siden. En forbudslinje ble den gang frarådet på det sterkeste av FNH og Sparebankforeningen, blant annet fordi den vil bryte fundamentalt med den generelle næringslovgivningen i Norge (foretaksnavneloven, varemerkeloven, markedsføringsloven mv.). De to foreningene fikk prinsipiell støtte i dette fra blant annet Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO). Også Kredittilsynet har ved flere anledninger uttalt seg i samme retning. I en tidligere konsesjonssak vedrørende DnB NOR, fremholdt tilsynet at finansinstitusjoner i

utgangspunktet bør ha samme adgang som andre foretak til å utnytte de fordeler det kan være i å benytte forskjellige merkenavn.

En forbudslinje bryter også fullstendig med det som gjelder for finansinstitusjoner i andre land. Det er på det rene at det hverken i Sverige, Danmark eller Finland eksisterer (eller har vært vurdert) forbudsregler mot finansinstitusjoners bruk av sekundære forretningskjennetegn. I Danmark har finansinstitusjonene – i likhet med andre foretak – vidtgående adgang til å registrere ulike former for binavn. Dette er oppfattet å ha konsekvenser for retten til navnebruk også i Sverige, Finland og Norge. Vi er kjent med at Fokus Bank vil redegjøre nærmere for dette i sin høringsuttalelse. Hensett til den sterke markedsmessige integrasjonen på finansområdet, bør hensynet til like rammevilkår for finansinstitusjonene i de nordiske landene tillegges betydelig vekt.

Saken har dessuten en EØS-rettslig side. Departementet legger til grunn at de nye forbudsreglene (hovedregelen i § 2-4) også skal gjelde for utenlandske foretak som er etablert i Norge. FNH og Sparebankforeningen finner det høyst tvilsomt om dette vil være EØS-rettslig holdbart. Vi viser i den sammenheng til vedlagte uttalelse fra professor Per Christiansen, som er meget klar på at reglene *ikke* kan påregnes å passere en lovlighetstest for EFTA-domstolen (vedlegg 1). Han mener at dokumentasjonen i saken – ikke minst Kredittilsynets tidligere lovforslag – tilsier at de angitte lovformål kan oppnås fullt ut gjennom andre og mindre restriktive virkemidler. Vi viser også til den mer omfattende betenkning som er utarbeidet av professor Finn Arnesen på vegne av Fokus Bank, som konkluderer på samme måte som Christiansen.

Etter alt å dømme vil lovforslaget således innebære en begrensning i den frie etableringsrett som bryter med EØS-avtalen. Det kan ikke være noe alternativ for norske myndigheter å gjøre reglene gjeldende bare for norsk etablerte foretak og derved påføre disse en alvorlig negativ konkurransevridning. Det er en samstemt oppfatning hos alle de norske foretakene at en slik reguleringsform ville være uakseptabel.

Et forbud mot bruk av "bank" eller "forsikring" i sekundære forretningskjennetegn vil være et unødvendig og uforholdmessig inngrep, som vil ramme mange finansinstitusjoner hardt. Det vil i en del tilfeller kunne få store kostnadsmessige konsekvenser og representere store verdimessige tap for institusjonene. En omlegging vil også kunne påføre kunder unødvendige kostnader og ulempe. Det vises i denne sammenheng til Kredittilsynets høringsuttalelse av 28.04.08.

FNH og Sparebankforeningen har på den annen side forståelse for at det kan være sider ved navnepraksis på finansområdet i Norge de siste årene som gjør at myndighetene ønsker å se på tiltak for å sikre tydelighet mht. identiteten til tilbydere av finansielle tjenester. På noen områder må det erkjennes at foretakene kunne ha vært mer påpasselige, og at dette i noen tilfeller kan ha vært egnet til å skape forvirring blant kunder og andre, slik departementet påpeker.

Det må likevel være tillatt å påpeke at næringen ikke har registrert noen reaksjoner på disse forhold, verken fra kundefold eller fra forbrukermyndighetene eller klagenemndene. En forbudslinje synes derfor å fremstå som uforholdsmessig, sett i forhold til de reguleringshensyn som er trukket frem fra departementet (behovet for klarhet om de reelle

konkurransforholdene, klarhet om dekningsmulighetene under relevante sikringsordninger og klarhet vedrørende finansinstitusjonenes taushetsplikt). Selv om alle disse hensyn er relevante nok, er det en realitet at samtlige av dem allerede er søkt ivarettatt gjennom *andre og mer direkte innrettede lovregler* (bl.a. markedsføringsloven, finansavtaleloven, banksikringsloven og finansieringsvirksomhetsloven). Vi viser i den sammenheng til vårt oversiktsnotat fra i fjor om de rettslige rammene for finansinstitusjoners navnebruk (vedlegg 3), jfr. også oversikten i Kredittilsynets brev 25.04.07.

Myndighetene bør etter vårt syn kunne ivareta den ønskede opprydding i navnepraksis gjennom en mer aktiv bruk av disse virkemidlene. Vi vil fra FNH og Sparebankforeningen ikke motsette oss at myndighetene *supplerer* de eksisterende virkemidler med et kontrollsystem, slik det er foreslått av Kredittilsynet i brev 25.04.07 til Finansdepartementet (omtalt som ”forslag II”). Etter dette forslaget skal foretakene pålegges å utarbeide *retningslinjer* for sin navnebruk som skal godkjennes av Kredittilsynet. Kredittilsynet skal også utstyres med generell hjemmel til å kontrollere navnebruken hos alle aktører, basert på om lag samme type virkemidler som de man allerede benytter i konsesjonsaker. Det sentrale hensyn vil være å sikre klarhet om hvilke foretak som står bak det aktuelle forretningskjennetegn.

FNH og Sparebankforeningen støtter i hovedsak dette forslaget, og regner med at alle finansforetak og finanskonsern i markedet vil stille seg positive til en opprydding i navnebruken etter disse linjer.

Manglende vurdering av konkurranserettslige effekter

Et hovedproblem ved departementets lovforslag (basert på forbudslinjen) er at det vil frata tilbyderne av finansielle tjenester adgangen til å benytte vanlige virkemidler i sin markedsføring. Som påpekt av Konkurransetilsynet er det like viktig for finansinstitusjoner som for alle andre bedrifter å kunne bruke merkenavn som en del av sin pris- og produkt differensiering. Konkurransetilsynet finner det på denne bakgrunn ikke åpenbart at den foreslåtte reguleringen vil tjene konsumentene som gruppe.

FNH og Sparebankforeningen slutter seg fullt ut til dette. Vi vil for øvrig fremheve følgende problemstillinger som kan fortjene nærmere vurdering i en bredere konkurranserettslig vurdering:

For det første kan bruken av sekundære forretningskjennetegn gjøre det mulig for finansforetakene å markedsføre en særlig produktprofil. For det andre kan bruken av sekundære kjennetegn være viktig for etableringen av nye produktkanaler. For det tredje kan bruk av sekundære forretningskjennetegn bidra til at nye aktører (norske og utenlandske) kan etablere seg enklere og raskere på det norske markedet. Videre vil bruk av sekundære forretningskjennetegn være et helt sentralt virkemiddel for allianser eller andre samarbeidskonstellasjoner som etableres eller er etablert for å styrke de deltakende finansinstitusjoners konkurransekraft lokalt, regionalt og nasjonalt.

Dette viser at departementets forslag kan føre til en svekkelse av konkurransesituasjonen innen finansmarkedet både overfor bestemte kundegrupper, i distriktene og på generell basis.

Begrensens adgangen til bruk av sekundære forretningskjennetegn, er det derfor mye som taler for at det vil føre til redusert - og ikke økt - konkurranse, slik departementet ønsker. Vi viser i den sammenheng til en betenkning fra professor Olav Kolstad som følger vedlagt (vedlegg 2).

Vi vil samtidig også fremheve et annet aspekt. Departementets lovforslag vil innebære at verdien av en finansinstitusjon vil være ulik avhengig av om institusjonens navn fortsatt kan benyttes etter et oppkjøp eller en fusjon. Konsekvensene av dette er vanskelige å overskue. Regler om navnebruk bør etter vår mening ikke ha slik betydning for strukturelle løsninger for institusjoner i finansmarkedet. Vi merker oss at NHO gir uttrykk for den samme bekymring.

Usikkerhet om reglens forståelse og rekkevidde

Konsekvensene av en forbudslinje som foreslått av departementet kan bli unødvendig store fordi virkeområdet for bestemmelsene trekkes så bredt og lite presist, gjennom formuleringer som "navnebruk" og "betegnelser for sin virksomhet". En lovbestemt forbudslinje som dette vil blant annet betinge at det gjennom forskrift trekkes et skarpt skille mellom bruk av foretaksnavn på den ene siden og bruk av varemerker (produktbetegnelser) på den annen. Dette vil ikke minst være viktig for å unngå at man skaper usikkerhet rundt ulike produkttilbud, som blant annet kundeprogrammer og konseptbetegnelser.

Det bør også unngås at man rammer navnebruk i helt generell markedsføring og profilering, som for eksempel "DnB NOR", "KLP", "SpareBank 1" osv. For sparebankenes del kan også nevnes vanlig innarbeidede kjennetegn som "Rørosbanken" og "Lillestrømbanken", som i noen tilfeller er bedre etablert i markedet enn foretaksnavnet. Med generell markedsføring og profilering menes navnebruk uten bestemt tilknytning til konkrete tjenester og produkter. Å innføre en streng lovregulering for slik navnebruk, synes uforholdsmessig. En stram forbudslinje vil i det hele tatt medføre at mange spørsmål om navn kan bli satt unødvendig på spissen, blant annet fordi det gis for snevert rom for å markere en virksomhets lokale tilhørighet.

Vi nevner i tillegg de særlige problemer som knytter seg til finansinstitusjonenes domenenavn på internett, jfr. det særlige regelverket som er fastsatt og håndheves av Norid (Norsk Registreringstjeneste for Internett). Dette er ikke berørt i departementets høringsnotat.

Unødvendig innstramming om konserntilhørighet

Departementets lovforslag inneholder en egen bestemmelse om datterselskapers foretaksnavn (finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 femte ledd). I følge forslaget må alle foretak som inngår i et finanskonsern (herunder eiendomsmeglerforetak, inkassoselskaper, fondsforvaltningsselskaper mv.) ta foretaksnavnet til morselskapet, konsernenheten eller konsernet inn i navnet til datterselskapet. Det legges således opp til en monolittisk navnestruktur for alle foretak som inngår i et finanskonsern. I dag er det valgfritt om man vil ta f.eks. morselskapets (eller konsernselskapets) navn inn i selve navnet til datterselskapet *eller* om man vil angi konserntilhørighet som en egen tilleggsopplysning. Dette tilleggsalternativet foreslås imidlertid fjernet.

De praktiske konsekvensene av en slik regulering er uklare (avhengig av hvilken fortolkning som legges til grunn) – men synes iallfall å kunne bli betydelige. Vi nøyer oss med å vise til uttalelsen fra Finansieringsselskapenes Forening, som opplyser at lovforslaget – forstått

strengt etter ordlyden – kan medføre at *ingen* av foreningens medlemmer som har norsk morselskap vil kunne videreføre sine eksisterende foretaksnavn.

Høringsuttalelsen fra Finansieringsselskapenes Forening illustrerer ellers - gjennom en rad med eksempler - de mange problemene som melder seg når man skal vurdere hva som er informativt for kundene når det gjelder finansieringsselskap som er eid av for eksempel en bank (norsk eller utenlandsk), av flere banker, av en bank og et bilimportfirma osv.

Vi kan ikke se noen avgjørende grunn for de fleste av disse innstrammingene. Så lenge det dreier seg om egne rettssubjekter, og foretaket opptrer under dette foretakets navn, foreligger det ingen villedning mht. hvilket foretak kunden forholder seg til. Det vil således ikke kunne sies å foreligge en tilsløring av de reelle konkurranseforholdene. Det vil heller ikke foreligge noen uklarhet om hva som er dekket under innskuddsgarantiordningen, og hensynet til taushetsplikt er allerede ivaretatt gjennom regler om hva som kan utveksles mellom konsernselskaper.

Oppsummering

Finansdepartementets lovforslag representerer etter vårt syn et unødvendig og uforholdsmessig inngrep. De hensyn departementet trekker frem, kan ivaretas ved mindre inngripende tiltak, som i større grad vil sikre like rammevilkår for bransjen og ivareta konkurransemessige hensyn, samtidig som de vil medføre mindre kostnader og verditap for bransjen og mindre ulempe for kundene.

FNH og Sparebankforeningen forventer at flere av de høringsuttalelsene som innkommer til departementet, vil gi konkrete eksempler på at en lovregulering basert på forbudslinjen er lite egnet på navneområdet. Vi vil i den sammenheng advare departementet mot å påbegynne en prosess hvor de foreslåtte forbud og påbud forsøkes tilpasset etter disse eksemplene. Det er en klar risiko for at nye og justerte tekster vil avføde nye tolknings- og avgrensningsspørsmål.

FNH og Sparebankforeningen mener at disse problemene best kan unngås ved at departementet velger en lovregulering basert på en kontrollinje, i samsvar med ”forslag II” fra Kredittilsynet.

Med vennlig hilsen

Arne Skauge
Adm. direktør
Finansnæringens Hovedorganisasjon

Arne Hyttnes
Adm. direktør
Sparebankforeningen i Norge

Vedlegg:

1. Betenkning 08.05.08 fra professor Per Christiansen
2. Betenkning 24.04.08 fra professor Olav Kolstad
3. Felles holdningsdokument fra FNH og Sparebankforeningen av 01.03.07 vedlagt problemnotat om de rettslige rammebetingelsene for finansinstitusjoners navnebruk

LOVSAK – FINANSINSTITUSJONERS NAVNEBRUK

Innledning

Jeg er bedt om å gi en kort vurdering av Finansdepartementets utkast til nye lovbestemmelser i finansieringsvirksomhetsloven (1988) om finansinstitusjoners navnebruk i forhold til EØS-reglene. Lovforslagene er fremlagt i høringsbrev 15.02.2008.

Kredittilsynet har avgitt høringsuttalelse 28.04.2008 og fraråder endringene, som medfører et generelt forbud. Kredittilsynet fremmer et annet forslag, som medfører at det kan føres kontroll etter behov i enkelttilfelle. Dersom departementets lovforslag vedtas, vil Kredittilsynet *"ikke utelukke rettslige konflikter i EØS-systemet"*. Det fremgår ikke av Finansdepartementets høringsnotat om EØS-regler er vurdert i saken.

Kort vurdering etter EØS-reglene

Siden finanssektoren er omfattet av EØS-avtalen, må norsk finanslovgivning tilfredsstillende EØS-reglene. Hvilken handlefrihet norske myndigheter har til å utforme særregler er ikke klart i alle tilfelle. Det er imidlertid et mål med EØS-avtalen at reguleringen av det indre marked og anvendelsen av reglene skal være lik i EFTA- og EU-statene. Dette betyr, for alle praktiske formål, f eks at EFTA-domstolen ved anvendelsen av EØS-retten skal bygge på EF-domstolens avgjørelser.¹

Artikkel 36 EØS bestemmer at det *"ikke (skal) være noen restriksjoner på adgangen til å yte tjenester innen avtalepartenes territorium"*. De foreslåtte lovendringer vil begrense mulighetene for utenlandske finansinstitusjoner til å drive markedsføring i den norske del av EØS-markedet, sammenlignet med det som er tilfelle i dag og det som ellers synes å være tilfelle i andre EØS-stater. I Kredittilsynets uttalelse heter det bl a at *"(m)ange godt innarbeidede sekundære kjennetegn blir etter dette (dvs om lovforslaget vedtas) ikke lenger mulig å benytte. For mange institusjoner vil forslaget derfor medføre store engangskostnader og kostnader med å innarbeide nye merkenavn"*. Blir lovforslaget om navnebruk vedtatt, må lovreglene betraktes som en restriksjon² på utenlandske finansinstitusjoners virksomhet i Norge.

Ikke alle restriksjoner er imidlertid forbudt etter EØS-reglene. Restriksjoner som diskriminerer på nasjonalt grunnlag kan ha hjemmel i EØS-avtalens unntaksregler om offentlig orden, sikkerhet og folkehelsen (artikkel 39 EØS). Disse unntak er ikke aktuelle

¹ Forholdet mellom EFTA-domstolens og EF-domstolens avgjørelser er regulert av ulike EØS-regler. For rettsavgjørelser fra tiden før undertegningen av EØS-avtalen (2 mai 1992) *"skal bestemmelsene... fortolkes (av EFTA-domstolen) i samsvar med de relevante rettsavgjørelser (i EF-domstolen)"* (se artikkel 6 EØS). For senere avgjørelser skal EFTA-domstolen *"ta tilbørlig hensyn til de prinsipper som er fastlagt"* av EF-domstolen (se artikkel 3 (2) ODA).

² EF-domstolen karakteriserer en restriksjon som *"national measures liable to hinder or make less attractive the exercise of fundamental freedoms"* – se f eks sak C 55/94, *Gebhard*, avsnitt (37).

her. En ikke-diskriminerende restriksjon kan også forankres i den domstolskapte rett om "tvingende hensyn".³ EF-domstolen har lagt opp til en prøvning av nasjonale særregler etter ulike kriterier. Det følger av rettspraksis at nasjonale særregler "... must be applied in a non-discriminatory manner (i); ... must be justified by imperative requirements in the general interest (ii); ... must be suitable for securing the attainment of the objective which they pursue (iii); ... must not go beyond what is necessary in order to attain it (iv)".⁴

(i) "... be applied in a non-discriminatory manner"

Nasjonale regler forankret i tvingende hensyn kan ikke diskriminere på nasjonalt grunnlag. Forbudet mot slik diskriminering følger allerede av traktatregler (f eks artikkel 4 EØS). Lovforslaget § 2-4 er ikke-diskriminerende på nasjonalt grunnlag, mens forslaget i § 2a-6 femte ledd bare gjelder for norske finanskonsern. Forbudet mot å diskriminere på nasjonalt grunnlag er likevel ikke krenket, slik det tradisjonelt er oppfattet. Det siktes med dette til så kalt "omvendt diskriminering". Et hovedsyn i denne sammenheng er at EØS-reglene ikke får anvendelse i tilfelle hvor det ikke foreligger noe grenseoverskridende element. (Det stilles imidlertid ikke spesielt strenge krav i denne sammenheng.)

Virksomhet i utlandet⁵ ved en filial av foretak i et norsk finanskonsern medfører et grenseoverskridende element. Et slikt tilfelle må derfor markedsføringsmessig bedømmes på linje med virksomheten hos en utenlandsk finansinstitusjon.⁶ En norskeid finansinstitusjon i utlandet vil være underlagt vertslandets jurisdiksjon. Norske myndigheter vil uansett ikke kunne påberope seg hensynet til beskyttelse av forbrukere f eks i Tyskland som begrunnelse for norske særregler.

De foreslåtte særregler synes ikke å bryte mot forbudet mot diskriminering på nasjonalt grunnlag.

(ii) "... justified by imperative requirements in the general interest"

Tvingende hensyn kan gi grunnlag for nasjonale særregler. Finansdepartementet peker i høringsnotatet på at finansinstitusjonenes aktuelle navnebruk "i mange tilfelle (skaper) forvirring for kunder og andre", at "(h)ensynet til forbrukerne er sentralt i finanslovgivningen", at finansavtaler er av stor betydning for kundenes økonomi og ofte er langvarige, samt at kunder har vist seg å være lojale i forhold til banker og forsikringsselskaper. Det vises konkret til at de reelle konkurranseforhold i finanssektoren kan tilsløres og at det kan oppstå uklarhet om innskuddsgarantiordningen og taushetsplikten.

³ Fra engelsk "mandatory requirements"; på norsk er også "allmenne hensyn" el lign benyttet.

⁴ Se f eks sak C 55/94, samme sted.

⁵ Med "utlandet" menes i dette notat "annen EØS-stat enn Norge".

⁶ Det gjelder på finanssektoren et prinsipp om hjemlandstilsyn. Dette innebærer bl a at en filial i utlandet av en norsk finansinstitusjon er underlagt norske tilsynsmyndigheter. Det er imidlertid etter EØS-reglene uklart i hvilken utstrekning kredittilsynet også omfatter forbrukervern. Jeg går ikke videre på denne tankegang.

Om konkurranseforholdene har fagmyndigheten bl a uttalt at den ikke har ”... gjort funn som underbygger Finansdepartementets syn om at finansinstitusjoners bruk av ulike produkt- og firmanavn svekker konkurransen eller gjør det vanskeligere for kundene å orientere seg i finansmarkedene. Tilsynet kan derfor ikke se at hensynet til konkurransen tilsier en slik regulering som den foreslår”. Konkurransetilsynet fremhever også bl a at ”en slik regulering bør være godt begrunnet, også om den begrunnes med andre hensyn. Etter tilsynets vurdering er det ikke opplagt at det er spesielle trekk ved finansbransjen som nødvendigvis gjør særregler om navnebruk”.⁷

En kundes tilpasning til innskuddsgarantiordningen – ved å tilstrebe en økt dekning gjennom å spre innskudd på flere institusjoner – kan slå feil ved at kunden feilaktig tror at f eks Postbanken og DnBNOR er to ulike banker. En slik tilpasning ikke er ulovlig, men beskyttelsehensynet kan neppe være spesielt tungtveiende for myndighetene?

Finansinstitusjonenes navnebruk kan også forlede kunder mht hvem som innehar opplysninger om kundeforholdene, noe som i følge høringsnotatet f eks kan svekke kundens forhandlingsposisjon overfor institusjonen. Dette kan vel ikke helt utelukkes, men er vel i seg selv knapt et tvingende hensyn.

Felles for disse hensyn er vel behovet for forbrukerbeskyttelse. EF-domstolen har i sin praksis antatt at bl a forbrukervern kan begrunne en restriksjon.⁸ Domstolen anvender imidlertid som målestokk ”an average consumer who is reasonably well-informed and reasonably observant and circumspect”.⁹ Det fremgår ikke om Finansdepartementet har lagt den samme målestokk til grunn ved sine vurderinger.

Det er mulig det kan foreligge et lovgivningspolitisk grunnlag for regulering av finansinstitusjoners navnebruk ut fra hensynet til at ”forbrukere og andre potensielle kunder vet hvilken institusjon de forholder seg til”¹⁰ når de handler finanstjenester. Jeg vil derfor ikke utelukke at norske myndigheter kan gi særregler som etter sin art sikrer dette hensyn med virkning for det norske marked. Et behov for regulering, basert på at forbrukere faktisk er villedet, synes imidlertid svakt dokumentert i høringsnotatet. For resonnementets skyld antar jeg likevel at dette krav er oppfylt.

(iii) “... suitable for securing the attainment of the objective”

Et lovforbud mot en navnebruk som kan villedde en forbruker mht hvilken institusjon han i realiteten har forretningsforbindelse med, må for så vidt kunne regnes som *egnet* for å oppnå de tilsiktede virkninger.

⁷ Fra Konkurransetilsynets høringsuttalelse 30.04.2008.

⁸ Det kan her f eks vises til sak 120/78, *Cassis de Dijon*, hvor det i ingressen (punkt 2) bl a heter at “(i) *n the absence of common rules, obstacles to movement within the Community resulting from disparities between the national laws relating to the marketing of a product must be accepted in so far as those provisions may be recognized as being necessary in order to satisfy mandatory requirements relating in particular to the effectiveness of ... the defence of the consumer*”. Her gjaldt det en vare, men det tilsvarende gjelder for tjenester.

⁹ Se f eks sak C-210/96, *Gut Springenheide*, avsnitt (31).

¹⁰ Fra Finansdepartementets høringsbrev.

(iv) "... not go beyond what is necessary in order to attain it"

Etter rettspraksis må imidlertid også de nasjonale særregler tilfredsstillende et krav om forholdsmessighet. Prinsippet er et uttrykk for alminnelig rettstenkning om at de midler lovgiver bruker må tilpasses målene. Det kreves av nasjonale særregler at de medfører så små hindringer i det indre marked som mulig, under hensyn til de mål som skal oppnås. Kredittilsynets vurdering er bl a at

"(f)orslaget vil ... bety en innstramning i norske finansinstitusjoners navnebruk som går lenger enn det som må ansees påkrevd fra et forbrukerhensyn og vil påføre norske finansinstitusjoner unødige kostnader og ulemper i sin kontakt med kunder som har et tilvendt forhold til en finansinstitusjon. ... Kredittilsynet foreslo en løsning overfor departementet som vil gi en nødvendig opprydding i navnebruken, men som ikke vil fremstå som et så uforholdsmessig strengt inngrep. Kredittilsynet vil på nytt fremheve at en finner at dette forslaget er et godt alternativ."

Kredittilsynet uttaler også bl a at

"(d)et sentrale må være at det verken ved bruk eller markedsføring skal være rom for tvil om hvilket foretak som står bak det aktuelle varemerke eller kjennetegn. Kredittilsynet la til grunn at en nærmere oppstramning av finansinstitusjonenes bruk av sekundærkjennetegn i utgangspunktet burde skje i form av pålegg/vilkår i enkeltsaker i kombinasjon med at finansinstitusjon/konsern blir pålagt å utvikle egne retningslinjer for navnebruken. Dette vil også gjøre det lettere å videreføre tidlige vedtak og praksis".

Kredittilsynet påviser konkret en mindre restriktiv måte lovformålet kan oppnås på. Det er intet som tyder på at et slikt forslag ikke kan ha den tilsiktede effekt, som er å klargjøre navnebruken og motvirke forvirring i markedet. Det er ikke klargjort i høringsnotatet om dette mindre inngripende forslag er vurdert av Finansdepartementet.

Dersom lovforslaget blir vedtatt og EFTA-domstolen får spørsmålet – slik det foreligger her – til behandling, kan jeg ikke forestille meg at domstolen finner at lovreglene vil tilfredsstillende kravene etter EØS-reglene.

Konklusjon

Jeg mener de foreslåtte lovregler om endringer i finansinstitusjonsloven (1988) om finansinstitusjoners navnebruk ikke er i samsvar med EØS-reglene. Det er en vesentlig svakhet ved lovforslaget at departementet ikke redegjør for forholdet til EØS-reglene. Blir lovsaken fremmet uten at forholdet til EØS-reglene er utredet, bør stortinget be om at en slik vurdering blir gjort før et lovvedtak treffes.

Tromsø, 8 mai 2008

Per Christiansen
Per Christiansen
professor dr jur

Finansnæringens Hovedorganisasjon
Sparebankforeningen i Norge

Professor dr. juris
Olav Kolstad

Institutt for privatrett
Pb 6706, St. Olavs plass, 0130 Oslo
Besøksadr.:
Karl Johansgt. 47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 93 82

Mobil: 47 87 10 10

Telefaks: 22 85 97 20

E-post: olav.kolstad@jus.uio.no

<http://www.jus.uio.no/ift/>

Dato: 24.4.2008

Ivaretar forslaget til regler om finansinstitusjoners navnebruk konkurransehensyn?

1. Mandatet

Finansdepartementet har i høringsnotat av 15.2.2008 fremmet et forslag til ny § 2-4 i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner. Lovforslaget legger begrensninger på finansinstitusjoners rett til å bruke sekundære forretningskjennetegn. Konsekvensen av lovforslaget er at sekundære forretningskjennetegn ikke kan benyttes som selvstendige virkemidler i konkurransen om kundene på finanssektoren. Sekundære kjennetegn kan kun benyttes som aksessorier til primære kjennetegn.

Muligheten til å bruke sekundære forretningskjennetegn har hatt positiv betydning for konkurransen på markedene på finanssektoren. Det er grunn til å anta at sekundære forretningskjennetegn vil kunne være et parameter for økt konkurranse på finanssektoren også i fremtiden. Forslaget til ny § 2-4 reduserer muligheten til å benytte seg av sekundære forretningskjennetegn i konkurransen om kundene. Er det grunn til å anta at forslaget til ny § 2-4 vil føre til redusert konkurranseintensitet på finanssektoren, vil forslaget virke i strid med lovgivning som har til å formål å ivareta konkurransen på markedene, primært konkurranseloven. Hensynet til et helhetlig rettssystem tilsier at en regel om navnebruk gis en utforming som gjør at rettsregelen ikke virker "i mot" annen lovgivning. Jeg er bedt om å utrede om hensynet til konkurransen på finansmarkedene tilsier at sekundære forretningskjennetegn fortsatt bør kunne benyttes som selvstendige konkurranseparametere.

2. Forslag til lovregler om finansinstitusjoners navnebruk

Lovforslaget pålegger finansinstitusjoner å operere under sitt foretaksnavn. Sekundære forretningskjennetegn kan kun benyttes som tillegg til foretaksnavnet. Dette fremgår av forslaget til ny § 2-4:

§ 2-4 Regler for navnebruk

Finansinstitusjoner skal i sin virksomhet anvende sitt foretaksnavn.

Dersom finansinstitusjonen benytter andre betegnelser for sin virksomhet, kan disse bare angis som et tillegg til foretaksnavnet. Andre betegnelser enn foretaksnavnet som finansinstitusjonen benytter for sin virksomhet kan ikke inneholde ord som "bank" eller "forsikring".

Kongen kan ved forskrift fastsette utfyllende regler om finansinstitusjoners navnebruk.

Lovforslaget innebærer at en finansinstitusjon må bruke det foretaksnavn som virksomheten er registrert med i Foretaksregisteret når det markedsfører sine produkter. Sekundære kjennetegn kan således ikke benyttes som eneste eller det viktigste kjennetegn ved markedsføring av finansprodukter.

3. Lovforslagets motivasjon: Konkurrans- og forbrukerhensyn som underliggende hensyn

I Høringsnotatet pekes det på tre hensyn som er sentrale for lovforslaget, hensynet til konkurransen, klarhet om sikringsordning og hensynet til taushetsplikt.

Høringsnotatet baserer seg på Kredittilsynets vurdering i brev av 25. april 2007 om betydningen av bruk av firmanavn for konkurransen på finansmarkedet. Når det ikke fremgår av firmanavnet hvilken eiersfære tilbyderen inngår i, tilslører dette etter Kredittilsynets oppfatning konkurranseforholdene:

"Finansmarkedet er et marked som i forbrukersammenheng er kjent for å ha en rekke kompliserte produkter. Finansinstitusjonenes bruk av ulike produkt og firmanavn om hverandre i sin markedsføring bidrar etter Kredittilsynets oppfatning til en tilsløring av de reelle konkurranseforholdene i finanssektoren. Tilsløringen av de reelle konkurranseforholdene i finanssektoren bidrar heller ikke til å lette en forbrukers forsøk på å orientere seg i finansmarkedet."

Med "de reelle konkurranseforholdene" synes Kredittilsynet å sikte til gjennomsiktighet m.h.t. hvilke aktører som står bak en produktkanal eller et produkt. Økt transparens om reelle eierforhold vil etter tilsynets oppfatning gjøre det lettere for

etterspørerne å orientere seg. Lovforslaget skal m.a.o. rette opp informasjonsskjevheter i markedet.

Økt transparens er videre et virkemiddel for å forhindre uklarhet om sikringsordningen. Innskuddsgarantiordningen vil representere en selvstendig dekning for banker i samme konsern som er organisert som selvstendige, juridiske enheter. Derimot vil den ikke gi selvstendig dekning der en bank tilbyr spareprodukter under forskjellige merkenavn innenfor samme juridiske enhet. En enhet som opererer under et sekundært forretningskjennetegn vil dekkes under innskuddsgarantien til eieren. Tilbyr et foretak innskuddsprodukter under to sekundære forretningskjennetegn eller merkenavn, vil innskuddsgarantien ses samlet i forhold til de ulike produktene. Mens det for kunden kan fremstå som vedkommende har innskudd hos to atskilte tilbydere der innskuddene etter innskuddsgarantiordningen er dekket med 2 millioner hos hver tilbyder, dekker innskuddsgarantien kun 2 millioner, da innskuddene i realiteten er samlet hos en juridisk enhet.

Selv om det ikke fremheves uttrykkelig i Høringsnotatet, har også hensynet til klarhet om forholdet til sikringsordningen en side til konkurransen mellom tilbyderne av finansielle tjenester. For kunder som skal plassere penger i produkter som omfattes av sikringsordningen og som skal plassere så store beløp at grensen for dekning gjennom ordningen hos en enkelt tilbyder overskrides, vil det være av betydning å vite om i hvilken grad plasseringene vil være dekket. Det er nærliggende å anta at slike kunder vil foretrekke å spre investeringene sine, og at en tilbyder vil bli valgt bort når maksimalbeløpet på 2 millioner er plassert hos denne tilbyderen. Økt transparens om eierskap vil derfor også i forhold til spørsmålet om sikringsordningen ha en klar konkurransemessig side.

I forhold til hensynet til taushetsplikten fokuserer Høringsnotatet på betydningen av økt gjennomsiktighet m.h.t. hvem som besitter taushetsbelagt informasjon. Reglene om taushetsplikt i forretningsbankloven § 18, sparebankloven § 21 og forsikringsloven § 1-6 gjelder overfor andre, men ikke internt i en finansinstitusjon. Dette har etter Høringsnotatet betydning for kundenes forhandlingsposisjon i forhold til finansinstitusjonene:

”Selv om taushetsplikt også gjelder overfor andre foretak i samme konsern, vil taushetsplikten ikke gjelde for eksempel mellom en produktkanal ("DinBANK.no") og resten av den aktuelle finansinstitusjonen (Sparebanken Øst) eller omvendt. En tilsløring av hvem som står bak hvilke produkter og filialer vil gjøre det vanskelig for kunden å holde seg orientert om hvem som sitter på

hvilken informasjon vedrørende deres kundeforhold, noe som igjen for eksempel kan gjøre en forhandlings situasjon vanskeligere for kunden.”

Det fremgår således av Høringsnotatet at alle de hensyn som trekkes frem som motiverende for lovforslaget er relatert til virkningene på konkurransen av at det benyttes sekundære kjennetegn på finanssektoren uten at foretaksnavnet fremgår av kjennetegnet. Det går også frem av begrunnelsen for lovforslaget at hensynet til forbrukeren er et underliggende hensyn i forhold til de tre hensyn som fremheves i notatet.

Hensynet til en fungerende konkurranse og hensynet til forbrukerne er to hensyn som henger nøye sammen. Forbrukerne er interessert i velfungerende markeder for å få produkter de ønsker på reelle konkurransevilkår. Forslaget til lovendring i Høringsnotatet bør ses i sammenheng med andre lovregler som også skal ivareta dette hensynet, og bør utformes på bakgrunn av og i overensstemmelse med disse reglene. Dette for å unngå at ulike regelsett som kan sies å ha felles formål virker ”i mot hverandre”.

Konkurranselovens formål er å sikre at konkurransen fungerer effektivt og i forbrukernes interesser. Dette fremgår av konkurranseloven § 1, se særlig 2. ledd om hensynet til forbrukernes interesser. Forslaget til § 2-4 vil regulere forhold som generelt er relevante for konkurransen på markedene. Sekundære forretningskjennetegn er i mange markeder av stor betydning for konkurranseintensiteten. Dette har igjen en side til forbrukerhensyn. Reduseres konkurransen vil dette kunne føre til høyere priser for forbrukerne. Da forslaget til ny § 2-4 i stor utstrekning er begrunnet i hensynet til konkurransen og forbrukernes interesse i en åpen konkurranse, bør utformingen av bestemmelsen skje under hensyntagen til forbrukernes interesse i at konkurransen også er effektiv, jf konkurranseloven § 1.

4. Markedstransparens og konkurranse

Markedstransparens er sentralt for konkurransen på markedene. I forhold til frikonkurransemodellens forutsetninger vil manglende gjennomsiktighet og informasjonsskjevheter representere markedssvikt som bør avbøtes. Lovforslaget har således et markedskonformt formål når det tilstreber økt transparens på finansmarkedet om produktenes ”opprinnelse”. Fører den økte gjennomsiktighet forslaget tilstreber til økt konkurranse vil forslaget forfølge samme formål som konkurranseloven.

I Høringsnotatet er virkningene av forslaget på konkurransen ikke vurdert. Økt transparens skal oppnås på bekostning av verdien av etablerte forretningskjennetegn. Sekundære forretningskjennetegn har verdi som konkurranseparameter gjennom den gjenkjennelseeffekt og de preferanser de skaper hos kundene i forhold til tilbydere som opererer under andre kjennetegn. Ved at sekundære forretningskjennetegn ikke lenger kan tjene som selvstendig grunnlag for markedsføringen av produkter reduseres verdien av å innarbeide forretningskjennetegn på finanssektoren. Ved å redusere verdien av sekundære forretningskjennetegn som konkurranseparametere vil det, i hvert fall på mellomlang sikt, kunne oppstå konkurranseskjevheter i markedet. Dette kan skje gjennom en generell nedgang i konkurranseintensiteten, eller ved at bestemte tilbydere mister viktige konkurransefortrinn i form av redusert betydning av konkrete forretningskjennetegn.

Reduseres konkurransen i en periode som følge av at lovforslaget vedtas vil dette isolert kunne representere et tap for forbrukerne, da redusert konkurranse vil føre til høyere pris. Redusert konkurranse vil også kunne føre til dårligere kvalitet på produktene. Overstiger denne ulempen fordelene forbrukerne har av økt transparens i markedet, vil forbrukerne i sum komme dårligere ut som følge av lovforslaget. I Høringsnotatet er hensynet til at konkurransen på markedet for finansielle tjenester skal fungere effektivt ikke vurdert. Hensynet til at en lov ikke bør produsere virkninger i strid med en annen lov tilsier at hensynet til en effektiv konkurranse bør tillegges vekt ved utformingen av en regel om navnebruk.

5. Påvirker lovforslaget konkurransen negativt?

Forretningskjennetegn er et virkemiddel for tilbyderne til å skape spesielle preferanser hos etterspørerne for sine produkter. For eksempel kan en tilbyder innarbeide at produkter solgt gjennom en produktkanal markedsført under et sekundært forretningskjennetegn kutter fordyrende gebyrer og er særlig aggressivt i priskonkurransen. Motsatt kan et forretningskjennetegn innarbeides som særlig eksklusivt, for eksempel som kjennetegn på en produktkanal særlig tilpasset kunder med høye inntekter. Sekundære forretningskjennetegn vil særlig kunne være av betydning for konkurransen der produktene er relativt homogene, og forretningskjennetegn er et viktig virkemiddel for å skille egne produktkanaler eller produkter fra konkurrentenes.

Innenfor finanssektoren har sekundære kjennetegn hatt en sentral rolle i konkurransen de senere år. Et eksempel er DnB sin bruk av Postbanken. Ved å bruke

Postbanken som sekundært kjennetegn har DnB oppnådd at produktene som markedsføres gjennom denne salgskanalen har blitt assosiert med bl.a. stor tilgjengelighet gjennom landpostbud, postkontor m.v. For utenlandske tilbydere av finanstjenester har muligheten til å kjøpe virksomheter med etablerte forretningskjennetegn i Norge bidratt til å redusere etableringsbarrierene i et marked der kundene er relativt "konservative", i den forstand at de har større lojalitet til kjente tilbydere som oppfattes som tryggere enn nye aktører. Det gjelder Den danske Bank som etablerte seg på det norske markedet gjennom oppkjøp av Fokus Bank, og Tryg Forsikring som etablerte seg gjennom et oppkjøp av Vesta.

Man har videre sett eksempler på at tilbydere av finanstjenester i større grad har begynt å bruke sekundære forretningskjennetegn for å oppnå differensiering gjennom opprettelsen av nye produktkanaler. Sekundære forretningskjennetegn brukes i slike tilfelle gjerne for å opprette nye produktkanaler, i tillegg til at virksomheten fortsetter som før i forhold til markedsføringen av produkter under virksomhetens primære forretningskjennetegn. Et eksempel er Sparebanken Øst som benytter forretningskjennetegnet DinBANK.no for å markedsføre en ny produktkanal.

Det er forsvarlig å legge til grunn at bruken av sekundære kjennetegn har påvirket konkurransen på finanssektoren positivt på tre måter. For det første gjør bruken av sekundære kjennetegn det mulig å markedsføre en særlig produktprofil. Dette vil kunne øke konkurransen om bestemte kundegrupper. For det andre har bruken av sekundære kjennetegn gjort det mulig for utenlandske finansinstitusjoner å etablere seg raskere på det norske markedet. Disse nyetableringene har vært viktige bidrag til økt konkurranseintensitet. For det tredje vil sekundære kjennetegn være viktige for etableringen av nye produktkanaler.

Reduseres muligheten til å bruke sekundære forretningskjennetegn er det således mye som taler for at det vil kunne føre til redusert konkurranseintensitet på finanssektoren.

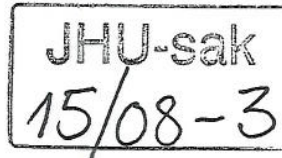
6. Konklusjon

Det er flere forhold som peker i retning av at Finansdepartementets forslag til ny § 2-4 i lov 10. juni 1988 nr. 40 om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner vil kunne redusere intensiteten i konkurransen om sluttbrukernes på finanssektoren. I så fall vil lovforslaget ha virkninger i strid med formålet i konkurranseloven § 1, og virke på tvers av forbrukernes interesser i velfungerende markeder. På den annen side ivaretar § 2-4, som en regel som skal sørge for større transparenens m.h.t. reelt eierskap, relevante

forbrukerhensyn. Finansdepartementets lovforslag synes allikevel å gå for langt i retning av å begrense bruken av sekundære forretningskjennetegn som konkurranseparameter. Hensynene som lovforslaget skal fremme kan ivaretas på en måte som åpner for å benytte sekundære forretningskjennetegn som et reelt parameter i konkurransen. Det henvises i denne sammenheng til Kredittilsynets forslag til lovtekst i brev av 25.4.2007 om *Finansinstitusjoners bruk av sekundært forretningskjennetegn (navnebruk)* under punkt 4.2.2. Forslaget innebærer at sekundære forretningskjennetegn kan benyttes såfremt det fremgår tilstrekkelig klart hvilket foretak som står bak det sekundære forretningskjennetegnet. En slik regel gir større mulighet til å benytte sekundære forretningskjennetegn for å øke konkurransekraften samtidig som hensynet til gjennomsiktighet om reelt eierskap ivaretas, enn en regel som kun tillater sekundære kjennetegn som aksessorium til primære forretningskjennetegn.

Olav Kolstad
Professor dr. juris

01.03.2007 SD

Finansinstitusjoners bruk av sekundært forretningskjennetegn – merknader fra FNH og Sparebankforeningen

Finansdepartementet har ved brev 22.12.06 gitt Kredittilsynet i oppdrag å utarbeide forslag til lovregler som vil forby finansinstitusjoner å bruke sekundære forretningskjennetegn mv.

Hovedsynspunktene fra FNH og Sparebankforeningen i den forbindelse er:

- En forbudslinje frarås på det sterkeste fordi den vil bryte med den generelle næringslovgivning i Norge, liksom den også vil være i utakt med det som gjelder for finansinstitusjoner i andre land.
- Myndighetenes ønske om en klargjøring av navnepraksis bør kunne gjennomføres innenfor rammene av eksisterende regelverk.
- Hvis myndighetene likevel skulle beslutte å styrke hjemmelsgrunnlaget for kontroll med finansinstitusjonenes navnebruk, bør dette skje ved bruk av samme type virkemidler som myndighetene allerede benytter i konsesjonssaker. Det vil bety at finansinstitusjon/konsern pålegges å utvikle egne retningslinjer for navnebruken under Kredittilsynets kontroll.

Vi har i et vedlagt notat gitt en oversikt over de rettslige rammene for finansinstitusjoners navnebruk. Avsnitt 1 i notatet redegjør for hovedlinjene i den generelle næringslovgivning på området, spesielt foretaksnavn- og foretaksregisterloven samt varemerkeloven og markedsføringsloven. Navnereglene i denne lovgivning bygger på en rettighetstilnærming. Det vil bryte dramatisk med dette hvis man skulle nedlegge et generelt forbud mot bruk av sekundære forretningskjennetegn for finansinstitusjoner. Som påpekt av Kredittilsynet i en tidligere konsesjonssak vedrørende DnB NOR, bør finansinstitusjoner ha samme adgang som andre foretak til å utnytte de fordeler det kan være i å benytte forskjellige merkenavn.

Gjennom kontakt med søsterorganisasjoner i Sverige og Danmark har vi fått bekreftet at det i disse land ikke foreligger (eller har vært vurdert) forbudsregler mot finansinstitusjoners bruk av sekundære forretningskjennetegn. I Danmark har finansinstitusjonene – i likhet med andre foretak – vidtgående adgang til å registrere ulike former for binavn. Dette er oppfattet å ha konsekvenser for retten til navnebruk også i Sverige og Norge. Hensynet til like rammevilkår for finansinstitusjonene i de nordiske landene bør også i denne sammenheng tillegges betydelig vekt.

Vesta (Tryg Forsikring) og Fokus (Danske Bank) har i sine konsesjonssaker fremhevet den markedsmessige verdien av to godt innarbeidede foretaksnavn. I Vestas tilfelle har verdien av navnet og den såkalte livbøvelogoen blitt dokumentert nærmere i en egen

sak for domstolene. Her har men endog forsøkt å gi et beløpsmessig anslag (150-200 mill. NOK) på verdien av livbøyen. Fra norskeide institusjoner og grupperinger er det påpekt at denne type verdi-resonnement har generell gyldighet – ikke bare i forhold til etablerte navn/varemerker, men også med sikte på de fremtidige verdier i forbindelse med varemerkebygging.

Uforholdsmessigheten av en forbudslinje illustreres også av at begrepet sekundært forretningskjennetegn (foretaksnavneloven) er bredt og omfatter alle andre navneformer enn det presise, formelle foretaksnavnet. Derved dekker det også vanlig benyttede forkortelser (for eksempel KLP Forsikring), som i noen tilfeller er bedre etablert i markedet enn foretaksnavnet. En forbudslinje ville i praksis medføre at en del spørsmål om navn (og vedtekter) ville bli satt unødvendig på spissen.

Det er på den annen side forståelse i næringen for at det kan være sider ved utviklingen av navnepraksis de siste årene som gjør at myndighetene ønsker en gjennomgang og vurdering av virkemiddelbruken. Så vidt vi kan se, har imidlertid myndighetene allerede de hjemler og virkemidler som behøves for dette. Det vises til det vedlagte notat, som omhandler den generelle næringslovgivning, spesialreglene om navnebruk for finansinstitusjoner, adgangen til å stille konsesjonsvilkår samt alminnelige tilsynshjemler. Myndighetene bør vurdere dette nærmere, og herunder se på hva som vil kunne oppnås for eksempel gjennom et rundskriv fra Kredittilsynet.

Hvis myndighetene likevel skulle beslutte å styrke hjemmelsgrunnlaget for kontroll med finansinstitusjonenes navnebruk, bør dette skje ved bruk av samme type virkemidler som myndighetene allerede benytter i konsesjonssaker. Det har i en del konsesjonssaker vært stilt vilkår om at finansinstitusjon/konsern skal utvikle egne retningslinjer for navnebruken, under Kredittilsynets kontroll. Formålet med en slik ny regulering vil i tilfelle være å sikre Kredittilsynet en kontrollmulighet i "utenomkonsesjonstilfellene" på linje med det som allerede benyttes i konsesjonssaker, jf. Postbanken-saken og Vesta- og Fokus-sakene.

Vi antar at en hjemmelsbestemmelse av denne type eventuelt kan utformes omtrent som følgende:

Hvis en finansinstitusjon i sin markedsføring ønsker å gjøre bruk av sekundært forretningskjennetegn eller varemerke som ikke klart viser tilknytningen til foretaket (foretaksnavnet), skal den utarbeide retningslinjer for navnebruken. Formålet med retningslinjene skal være å sikre nødvendig klarhet om tilknytningen til finansinstitusjonen overfor kunder og allmennheten. Retningslinjene skal fremlegges overfor Kredittilsynet til godkjenning før det sekundære forretningskjennetegnet eller varemerket tas i bruk. Kredittilsynet kan ved enkeltvedtak nedlegge forbud eller gripe inn med pålegg dersom man finner at det materiell og den informasjon som utarbeides og benyttes ikke er i samsvar med de godkjente retningslinjer.

Vedlegg:

Rettslige rammer for finansinstitusjoners navnebruk

Innholdsoversikt:

- 1. Generell næringslovgivning**
 - Rett til foretaksnavn og plikten til å benytte dette
 - Rett til sekundært forretningskjennetegn
 - Betingelser for navnerett
 - Retten til varemerke
 - Nærmere om markedsføring og plikt til å besørge egen identifikasjon
- 2. Regler om navnebruk og spesiallovgivningen for finansinstitusjoner**
 - Spesialbestemmelser om navnebruk for bank og forsikring
 - Navnebruk i konsernforhold
 - Særlig om fjernsalg av finansielle tjenester
 - Beskyttelse av innskytere
- 3. Konesjonsvilkår for finansinstitusjoner**
 - Vilkår som forbyr navnebruk
 - Vilkår om tydelighet i markedsføringen
 - Krav til retningslinjer
- 4. Begrensninger i adgangen til å stille vilkår**
 - Krav til forholdsmessighet – proporsjonalitet
 - Nødvendighetsvurderingen ved restriksjoner mot navnebruk
- 5. Alminnelige tilsynshjemler**
 - Forholdet til andre myndighetsorganer
 - Finansmarkedshensyn – inngrep basert på alminnelige tilsynshjemler
 - De samme begrensninger mht. forholdsmessighet mv.

1. Generell næringslovgivning

De sentrale lovene om foretaks bruk av navn og varemerker er foretaksnavneloven (fnl), foretaksregisterloven (frl) og varemerkeloven (vml).

Rett til foretaksnavn og plikten til å benytte dette

Foretaksnavneloven omhandler foretaks enerett til foretaksnavn og sekundære forretningskjennetegn. Med *foretaksnavn* menes foretakets offisielle navn, som oppnår beskyttelse ved at navnet registreres i Foretaksregisteret eller innarbeides gjennom bruk.

I lovgivningen finner man endel bestemmelser som krever at foretaksnavnet *skal* benyttes av foretaket i bestemte sammenhenger, blant annet i rettergang og overfor offentlige myndigheter (fnl § 1-1) og i foretakets egne vedtekter (jf. bl.a. aksjelovene). Særlig viktig er bestemmelsene i frl § 10-2, som fastslår at foretaksnavnet skal benyttes i foretakets brev og forretningsdokumenter (uavhengig av medium) og i foretakets hjemmeside på internett. For AS og ASA skal også angis det register hvor selskapet er registrert, selskapsform, hovedkontor m.v. Det samme gjelder for filialer av utenlandske foretak, og da skal det også gis opplysninger om hovedforetaket.

Kontrollen med disse forhold hører under Foretaksregisteret, som kan ilegge løpende tvangsmulkt inntil forholdene bringes i orden.

Rett til sekundært forretningskjennetegn

I *andre sammenhenger* enn de som er nevnt foran – for eksempel i reklame og på forretningskiltter mv. - står et foretak fritt til å benytte annet navn eller forenklet eller forkortet navn (*sekundært forretningskjennetegn*).

Rett til sekundært forretningskjennetegn oppnås ved at det innarbeides gjennom bruk, jf. fnl § 1-1 tredje ledd. Norsk rett åpner – i motsetning til for eksempel dansk – ikke for registrering av sekundære forretningskjennetegn (binavn).

En viktig side ved navneretten er at den følger ved overdragelse av en virksomhet hvis ikke annet er avtalt, jf. fnl § 4-1. Dette gjelder både retten til foretaksnavn og sekundært forretningskjennetegn.

Begrepet sekundært forretningskjennetegn er for øvrig bredt, og kan også omfatte ikke-verbale kjennetegn. I lovforarbeidene er det erkjent at det i blant vil være vanskelig å trekke grensen mellom sekundære forretningskjennetegn og varemerker.

Betingelser for navnerett

Foretaksnavneloven kap. 2 inneholder en del generelle krav til de navn som det skal kunne vinnes enerett til. Blant annet kreves at foretaksnavn og sekundært forretningskjennetegn *ikke må stride mot lov* og ikke være *egnet til å forveksles*

med andres navn. Dessuten – og det er særlig viktig for spørsmålene som skal drøftes i dette notat – må foretaksnavn og sekundært forretningskjennetegn *ikke må være egnet til å villede* (§ 2-3 jf. § 1-1 tredje ledd).

Retten til varemerke

Varemerkeloven omhandler foretaks enerett til varemerke. Et varemerke er ethvert kjennetegn for virksomhetens varer eller tjenester. Beskyttelse oppnås ved at varemerket registreres i Patentstyret eller innarbeides gjennom bruk.

Ved overdragelse av virksomhet går retten til de varemerker som er knyttet til virksomheten, over til den nye eier hvis ikke annet er avtalt, jf. vml § 32. Dette er samme prinsipp som for foretaksnavn og sekundære forretningskjennetegn.

Vml kap. 1 og 2 inneholder generelle krav til varekjennetegn som det skal kunne vinnes enerett til. Også her svarer reglene i hovedsak til det som gjelder for foretaksnavn og sekundære forretningskjennetegn, jf. foran. Bl.a. skal ikke varemerket kunne registreres dersom det er egnet til å villede.

Nærmere om markedsføring og plikt til å besørge egen identifikasjon

Forbudet mot villedning i fnl og vml må ses i sammenheng med parallelle bestemmelser i annen næringslovgivning, særlig markedsføringsloven § 2, som forbyr næringsdrivende å anvende uriktig fremstilling eller liknende som kan påvirke etterspørselen eller tilbudet i markedet.

Det er dessuten nær sammenheng mellom de hensyn som ligger til grunn for disse villedningsbestemmelsene og ulike bestemmelser i lovgivningen som påbyr næringsdrivende å besørge egen identifikasjon overfor marked og kunder. En generell bestemmelse av denne karakter er *e-handelloven*, som fastslår i §8 at enhver tjenesteyter skal gi informasjon om navn, adresse, elektronisk postadresse og øvrige opplysninger som gjør det mulig å komme i direkte forbindelse med tjenesteyteren. Spesielt skal det opplyses om foretaksregister og organisasjonsnummer mv. I forbindelse med elektronisk markedsføring skal det fremgå klart hvem markedsføringen skjer på vegne av, jf. § 9.

2. Regler om navnebruk i spesiallovgivningen for finansinstitusjoner

Også finansinstitusjoner er underlagt den generelle næringslovgivningen i avsnitt 1 foran. Det betyr at finansinstitusjoner har *samme rettsbeskyttelse* for foretaksnavn, sekundære forretningskjennetegn og varemerker (herunder rett til videreføring ved overtakelse av virksomhet) som andre typer av næringsdrivende – med mindre dette skulle bryte med særregler i finanslovgivningen. Likeledes er finansinstitusjoner underlagt de samme betingelser for utøvelse av navnerett og samme plikt til å benytte foretaksnavnene i brev og dokumenter mv. som andre

foretak. Kontrollen med overholdelsen av disse reglene vil også i forhold til finansinstitusjoner ligge hos Foretaksregisteret, Patentstyret, Forbrukerombudet m.fl., jf. avsnitt 5 nedenfor.

Lovgivningen om finansinstitusjoner inneholder dertil enkelte spesialbestemmelser om navnebruk mv. som skal gjennomgås nedenfor. Ut over dette må det tas i betraktning at alle kategorier av finansinstitusjoner er underlagt konsesjonsplikt og tilsyn. Som konsesjons- og tilsynsmyndighet har Finansdepartementet og Kredittilsynet lagt til grunn at de har myndighet til å utøve kontroll med foretakenes navnepraksis - på bredere basis enn det som kan leses direkte ut av loven, jfr. avsnitt 3 nedenfor om konsesjonsvilkår.

Spesialbestemmelser om navnebruk for bank og forsikring

I den nye forsikringsloven av 2005 heter det at et forsikringsselskaps foretaksnavn må inneholde ordet "forsikring" eller andre ord eller uttrykk med samme betydningsinnhold, og at selskapsformen må fremgå av foretaksnavnet, jf. § 3-4. Loven fastsetter uttrykkelig at betegnelsen "forsikring" og andre ord eller uttrykk med samme betydningsinnhold bare kan benyttes i foretaksnavn eller ved markedsføring når det gjelder "næringsvirksomhet som er, eller drives i forbindelse med næringsvirksomhet". Hvilke begrensninger dette legger med hensyn til navnebruken for forsikringsformidlere og rådgivere mv., er et spørsmål for seg. Men loven innebærer et klart forbud i forhold til næringsdrivende uten en slik direkte tilknytning til forsikringsvirksomhet.

Tilsvarende bestemmelser om rett og plikt til bruk av navnene "bank" og "sparebank" finner man i de to banklovene av 1961. Ingen andre kan gjøre bruk av disse betegnelser i foretaksnavn eller ved omtale av sin virksomhet.

For sparebanker er det uttrykkelig plikt til å bruke "spare" i sitt navn (foretaksnavn). Regelen har i praksis ikke vært oppfattet som hinder for at sparebank benytter seg av en kortform av navnet (sekundært forretningskjennetegn) – uten at "spare" er med, sammenlign for eksempel "ABC-bank" og "+bank".

I finansieringsvirksomhetsloven § 1-4 nr. 4 er det åpnet for at kredittinstitusjon fra et annet EØS-land kan benytte betegnelsen "bank" i Norge, selv om den ikke oppfyller norske kriterier. Bakgrunnen er en bestemmelse i det konsoliderte bankdirektiv om at kredittinstitusjoner i utgangspunktet skal kunne benytte samme betegnelse som de bruker i sitt hjemland. For institusjon med hovedsete utenfor EØS-området, kan det gis tillatelse til det samme, jf. forretningsbankloven § 8 annet ledd.

Navnebruk i konsernforhold

Med sikte på konsernforhold inneholder finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 femte ledd følgende:

”Navnet på morselskapet, konsernenheten eller konsernet skal fremgå i navnet eller av et tillegg til navnet til ethvert foretak som inngår i et finanskonsern når dette er norsk.”

Bestemmelsen har et forholdsvis presist anvendelsesområde, fordi den retter seg mot navn og navnebruk på de juridiske enhetene (selskapene) i et norsk finanskonsern. Kredittilsynet har således lagt til grunn i Vesta- og Fokus-sakene at bestemmelsen ikke kommer til anvendelse på navn og navnebruk for en filial fra et selskap i et EØS-land.

Et litt annet spørsmål er hvilke navn og hvilken navnebruk bestemmelsen omfatter. Formuleringen ”skal fremgå i navnet eller av et tillegg til navnet” kan forstås slik at den ikke bare stiller krav til det formelle foretaksnavnet, men også skal dekke annen navnebruk (sekundært forretningskjennetegn) i markedsføringsammenheng, på brevark mv. I praksis har dette neppe vært overholdt konsekvent.

Det har vært påpekt fra enkelte konsern og grupperinger at myndighetene bør se sammenhengen mellom spørsmålet om frihet på navnesiden og spørsmålet om frihet/restriktivitet med hensyn til organiseringen av et finanskonsern – herunder muligheten for opprettelse av nye datterselskaper innenfor ett og samme bransjeområde. Her har konsesjonspraksis gjennomgående vært restriktiv i Norge. På bankområdet heter det fremdeles i loven at ”en bank kan ikke eies av en annen bank”, jf. § 2a-6 annet ledd.

Særlig om fjernsalg av finansielle tjenester

I avsnitt 1 foran er nevnt bl.a. e-handelloven § 8 og § 9, som påbyr alle typer av næringsdrivende å besørge egen identifikasjon overfor marked og kunder. I angrerettloven § 7a finner man endel spesialbestemmelser i den forbindelse når det gjelder forhåndsopplysninger *ved fjernsalg av finansielle tjenester*. Her fastslås det at tjenesteyteren skal gi opplysninger om navn, organisasjonsnummer og ervervsmessig hovedaktivitet og tjenesteyterens geografiske adresse. Har en utenlandsk tjenesteyter en representant her i landet, eller tjenesteyteren for øvrig representeres overfor forbrukeren av en annen næringsdrivende, skal forbrukeren ha tilsvarende opplysninger om representanten.

Mange av de forannevnte hensyn er også ivaretatt særskilt gjennom regler om *opplysningsplikt for forsikringselskaper med hovedsete i en annen EØS-stat*, jf. to forskrifter av 1995 gitt i medhold av forsikringsavtaleloven om henholdsvis skadeforsikring og livsforsikring.

Beskyttelse av innskyttere

For visse typer av finansielle tjenester har lovgivningen etablert garantiordninger som skal verne kundene hvis det oppstår krise i finansinstitusjonen. Typisk gjelder dette innskuddsgarantiordningen for banker. Loven har i den forbindelse pålagt bankene forpliktelser til å gjøre kundene uttrykkelig oppmerksom på forhold som

har betydning for kundens dekning under innskuddsgarantien.

Banksikringsloven § 2-3 fastslår at bank eller annen kredittinstitusjon som mottar innskudd her i riket, skal informere kundene skriftlig om hvilken innskuddsgarantiordning som gjelder for virksomheten og hvilken garanti for innskuddordningen gir. (Plikten til å informere innskuddskunden om hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti, er også nedfelt i finansavtaleloven § 15 og § 16.)

Bankenes sikringsfond har i en rapport fra 2005 om ”innskuddsgarantiens dekningsområde”, utdypet hva det ligger i lovens krav:

”Normalt vil det være klart hva som utgjør én bank i lovens forstand. Dersom flere banker i samme konsern er organisert som egne juridiske enheter, vil de være selvstendige medlemmer av banksikringsfondet (eks: DnB NOR Bank og Nordlandsbanken eller de ulike banker tilknyttet Sparebank 1 Gruppen). Innskuddsgarantien vil derved gjelde for hver av disse bankene. En kunde som har innskudd i to banker, vil være dekket gjennom innskuddsgarantien med 2 mill. kroner i hver av dem.

En bank som anvender forskjellige merkenavn (eks DnB NOR Bank og Postbanken) innenfor samme juridiske enhet, utgjør én bank i relasjon til innskuddsgarantien. Kunden vil bare være dekket med inntil 2 mill. kroner totalt. Der er viktig at forhold som dette klargjøres i nødvendig grad i forbindelse med bankens kundeinformasjon.”

Dette samsvarer med det som er lagt til grunn i konsesjonssaker, jfr. avsnitt 3 nedenfor. Regelen i bsl § 2-3 gjelder for øvrig også for filial av bank eller kredittinstitusjon fra annet EØS-land.

3. Konsesjonsvilkår for finansinstitusjoner

Navnespørsmål for finansinstitusjoner blir ofte utløst av disposisjoner i foretakene og konsernene som *betinger tillatelse fra myndighetene* – typisk fusjon, overtakelse, omdannelse eller lignende. I norsk forvaltningsrett har det tradisjon at konsesjonsmyndigheter (uansett forvaltningsområde) har forholdsvis vid adgang til å stille bindende *konsesjonsvilkår*, så lenge vilkårene er saklig begrunnet ut fra de hensyn som reguleringslovgivningen skal ivareta, jf. avsnitt 4 nedenfor. Derved vil det også i noen grad kunne bli stilt vilkår om navnebruk.

I konsesjonspraksis har det dels vært stilt vilkår som forbyr bruk av bestemte navn, og dels vilkår som kun pålegger tydelighet i markedsføringen.

Vilkår som forbyr navnebruk

Ved Handelsbankens filialisering av Bergensbanken ble det søkt om fortsatt å kunne bruke navnet "Bergensbanken" på filialen i Bergen. Dette ble avslått, idet departementet satte som vilkår for konsesjonen at navnet ikke ble benyttet som sekundært forretningskjennetegn. Vilkåret ble begrunnet med at slikt kjennetegn ikke skal være egnet til å villed, jf. foretaksnavneloven § 1-1 tredje ledd og § 2-3. Mer konkret ble det vist til at virksomheten ville bli omfattet av den svenske innskuddsgarantiordningen, som er mindre omfattende enn den norske.

I forbindelse med overføringen av skadeforsikringsporteføljen fra Storebrand til If ble det stilt vilkår om at det skulle fremgå klart ved salg av forsikringer og i andre sammenhenger at det ikke var Storebrand som skulle yte forsikringsdekningen, og at det skulle fremgå hvilken funksjon Storebrand hadde.

Vilkår om tydelighet i markedsføringen

I konsesjonssaken vedrørende fusjonen DnB NOR, ble konsesjon innvilget på bl.a. følgende vilkår:

"Ved bruk og markedsføring av firma skal de operative konsernselskaperes konserntilknytning til finanskonsernet DnB NOR fremgå på en klar og tydelig måte. Ved bruk og markedsføring av sekundære forretningskjennetegn (merkenavn) skal det aktuelle konsernselskaps firma og konserntilknytning fremgå på en klar og tydelig måte. Kundene skal gjøres særskilt oppmerksomme på når like virksomheter med ulike merkenavn er dekket av én og samme innskuddsgaranti. Det skal utarbeides en generell standard for hvordan disse vilkår skal gjennomføres i praksis. Standarden skal godkjennes av Kredittilsynet. Kredittilsynet kan ved enkeltvedtak gripe inn med pålegg dersom Kredittilsynet finner at det materiell og den informasjon som utarbeides og benyttes i praksis ikke er i samsvar med de konsesjonsvilkår som departementet har fastsatt."

Dette vilkåret har bl.a. relevans i forhold til bruken av Postbanken-navnet. Når det gjelder navnebruken for datterselskaper som Vital og Nordlandsbanken, kommer også konsernbestemmelsen i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 femte ledd inn, jfr. 2.4 foran.

I konsesjonssaken vedrørende filialisering av Vesta (porteføljeoverdragelse til Tryg Forsikring AS) ble det stilt følgende vilkår:

"Dersom selskapet Tryg Forsikring A/S benytter "Vesta", "Vesta Forsikring" eller lignende som sekundært forretningskjennetegn eller varemerke for virksomheten som drives i Tryg Forsikring AS' filial i Norge, må det fremgå klart overfor kunder og allmennheten at virksomheten drives i en filial av et utenlandsk forsikringselskap. Tryg Forsikring AS skal i tilfelle utarbeide retningslinjer for hvordan dette skal gjennomføres i praksis. Retningslinjene skal godkjennes av Kredittilsynet før det sekundære forretningskjennetegnet eller varemerket

benyttes. Kredittilsynet kan ved enkeltvedtak nedlegge forbud eller gripe inn med pålegg mot bruk av sekundært forretningskjennetegn/varemerke dersom Kredittilsynet finner at det materiell og den informasjon som utarbeides og benyttes ikke er i samsvar med de godkjente retningslinjer. Tillatelsen til å kunne benytte slike sekundære kjennetegn/varemerker gjelder inntil annet måtte bli bestemt, jf. nedenfor.”

Tilsvarende vilkår ble også stilt i forbindelse med filialiseringen av Fokus. Konesjonsvilkåret i de to sakene bygger som det vil fremgå på mange av de samme elementene som i DnB NOR-saken, men med en viss videreutvikling.

Krav til retningslinjer

Et hovedelement i vilkårene foran er at selskapet/konsernet skal utarbeide retningslinjer for egen navnepraksis, og at denne (i de to siste konsesjonstilfellene) presiseres å omfatte både sekundære forretningskjennetegn og varemerker. Offentlig kontroll skal sikres ved at retningslinjene godkjennes av Kredittilsynet, som har myndighet til å gripe inn konkret gjennom forbud eller pålegg.

Vilkårene i Vesta- og Fokus-saken skiller seg imidlertid fra DnB NOR-saken ved at nasjonalitetshensynet fremheves i tillegg.

4. Begrensninger i adgangen til å stille vilkår

Konesjonsmyndighetenes adgang til å stille vilkår for begunstigende enkeltvedtak vurderes i forvaltningsrettslig sammenheng som en form for *utøvelse av fritt forvaltningskjønn*. Selv om skjønnsutøvelsen betegnes som fri, er den selvsagt underlagt beskrankninger, bl.a. ved at det ikke må utvises vilkårlighet, sterk urimelighet, uforholdsmessighet eller usaklig forskjellsbehandling.

Krav til forholdsmessighet - proporsjonalitet

Når det gjelder *kravet til forholdsmessighet*, er det for lengst fastslått i teori og praksis at rettstilstanden i Norge innenfor ”det indre markedets område” vil bli influert av *EØS-rettens proporsjonalitetsprinsipp* (Eckhoff – Smith 1997 side 301). Dette har gode næringspolitiske grunner for seg. Gjennom en slik rettsforståelse vil norske myndigheter påvirkes til å anvende de samme vurderinger når de fastsetter konsesjonsvilkår overfor norske foretak, som de etter EØS-retten er forpliktet til overfor utenlandske.

De EØS-rettslige spørsmål relatert til en filialiseringssituasjon er gjennomgått i professor Finn Arnesens betenkning 03.10.06 i forbindelse med Fokus-saken. Her påvises at et forbud mot å videreføre en etablert navnebruk vil representere en restriksjon, som bare kan benyttes hvis det er *nødvendig* for å ivareta de grunnleggende reguleringshensyn. Finansdepartementets konsesjonsvilkår i Vesta- og Fokus-saken, hvor man unngikk forbudsveien og i stedet begrenset seg til å

kreve tydelighet i markedsføringen (jfr. foran), kan ses som en tilpasning til en slik nødvendighetsvurdering.

Nødvendighetsvurderingen ved restriksjoner mot navnebruk

Både Vesta og Fokus argumenterte i sine konsesjonssaker for den markedsmessige verdien av to godt innarbeidede foretaksnavn. I Vestas tilfelle har verdien av navnet og den såkalte livbøye-logoen blitt dokumentert nærmere i en egen sak for domstolene. Her har man endog forsøkt å gi et beløpsmessig anslag (150 – 200 mill. NOK) på verdien av livbøyen.

Verdier av en slik størrelsesorden tilsier stor varsomhet mht. å forby videreføring av etablerte merkenavn.

Professor Arnesen refererer på side 5 den såkalte "Sparkasse-saken", der EU-kommisjonen avga en begrunnet uttalelse til Tyskland. Saken gjaldt det forhold at betegnelsen "Sparkasse" etter tysk rett var forbeholdt offentlig eide banker. Dette betød at en offentlig eid bank ville måtte skifte navn ved en eventuell privatisering. Dette mente kommisjonen var i strid med så vel reglene om fri bevegelse for kapital som regelen om etableringsrett, fordi private investorer ville bli hindret i å nyttiggjøre seg den goodwill som lå i navnet. Kommisjonen erkjente at forbrukerhensyn kan begrunne krav til banker som bruker betegnelsen "Sparkasse", men mente at det å utelukke private investorer som eiere, måtte gå lenger enn nødvendig. Saken ble avgjort ved en avtale mellom kommisjonen og tyske myndigheter som løste denne konkrete saken. Bl.a under henvisning til kommisjonens vedtak om statsstøtte til banken, ble det avtalt at en kjøper skulle kunne benytte "Sparkasse" for å sikre et åpent og ikke diskriminerende salg.

5. Almennelige tilsynshjemler

Spørsmål om forsvarlig navnebruk kan selvsagt også melde seg i situasjoner hvor finansforetaket befinner seg "under ordinær drift" og ikke trenger noen bestemt tillatelse fra myndighetene. På hvilket grunnlag vil Kredittilsynet da kunne gå inn med reguleringer?

Forholdet til andre myndighetsorganer

Spørsmålet er drøftet av Kredittilsynet i en uttalelse 20.09.06 til Terra-Gruppen AS, som hadde reist spørsmål om bruk av gruppenavn ved markedsføring av enkeltbanker og filialer av disse.

Tilsynet refererte i uttalelsen til enkeltbestemmelser om navnebruk under den almennelige næringslovgivning (jf. avsnitt 1 foran), men påpekte at Kredittilsynet ikke har kompetanse til å håndheve eller avgi tolkningsuttalelser til disse bestemmelsene. Imidlertid opplyste man at Kredittilsynet i en del saker har hatt kontakt med Brønnøysundregistrene, Forbrukerombudet og Patentstyret for å

avklare de kompetente myndigheters oppfatning av lovlighetsspørsmålene, bl.a. når det gjelder de ulike bestemmelser om villedning.

Når det gjaldt de konkrete spørsmål om navnebruk som var reist av Terra-Gruppen hadde for eksempel Forbrukerombudet påpekt forskjellen mellom navnebruk på forretningskilt og reklamepenner mv. og navnebruk i mer konkret markedsføring av produkter i annonser mv. I de førstnevnte situasjonene så ombudet det som uproblematisk at det benyttes markedsføringsnavn uten presis angivelse av "eierbank", mens derimot presis angivelse burde kreves i forbindelse med markedsføring av produkter (herunder i annonser og TV-reklame).

Finansmarkedshensyn – inngrep basert på alminnelige tilsynshjemler

Kredittilsynet understreket i samme uttalelse at tilsynets egen oppgave er "å ivareta *finansmarkedshensyn*, herunder tilrettelegge for at markedet gis innsikt i reelle eierforhold". Tilsynet mente at disse finansmarkedshensyn er kommet best til uttrykk i lovgivningen gjennom konsernbestemmelsen i finansieringsvirksomhetsloven § 2a-6 femte ledd (jf. avsnitt 2 foran). Tilsynet oppfattet denne å bygge på en generell lovgiverintensjon som bør ha en viss bæring ut over eget område – selv om den ikke hjemler inngrep.

Kredittilsynet konkluderte med at de konkrete spørsmål om navnebruk som var reist av Terra-Gruppen, kunne oppfattes som uheldige ut fra en finansmarkedsmessig vurdering, men at tilsynet likevel manglet formell kompetanse til å nedlegge forbud. Kredittilsynet forbeholdt seg imidlertid, at hvis man skulle komme til å registrere økende bruk av "markedsføringsnavn uten henvisning til eierbanken", ville tilsynet anse seg *berettiget til å gripe inn i medhold av de alminnelige tilsynshjemler*.

De alminnelige tilsynshjemplene vil vel i denne sammenheng bygge på Kredittilsynsloven, jf. særlig lovens § 3, hvoretter tilsynet skal se til at de institusjoner det har tilsyn med, "virker på hensiktsmessig og betryggende måte i samsvar med lov og bestemmelser gitt i medhold av lov samt med den hensikt som ligger til grunn for institusjonens opprettelse, dens formål og vedtekter".

De samme begrensninger med hensyn til forholdsmessighet mv.

Det som er gjennomgått i avsnitt 4 foran om begrensninger i adgangen til å stille konsesjonsvilkår, har selvsagt også full relevans i forhold til den kontroll som utøves i medhold av alminnelige tilsynshjemler.